

Achtergrondinformatie PFAS

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat heeft deze zomer normen opgesteld voor een aantal stoffen in grond, te weten PFAS. Dit heeft gevolgen voor alle werkzaamheden waarbij de kwaliteit van de bodem moet worden getoetst. Vooral bij werkzaamheden waarbij grond of bagger wordt toegepast of afgevoerd heeft dit grote impact.

PFAS

PFAS, Poly- en perfluoralkylstoffen, is de groepsnaam voor diverse stoffen waaronder GenX, PFOS en PFOA. Het gaat om antropogene stoffen (=niet natuurlijk, maar door mensen gemaakt) die worden gebruikt in bijvoorbeeld blusschuim, (zonnebrand)crème, waterafstotende kleding en bij de productie van antiaanbaklagen vanwege hun specifieke eigenschappen. Ze zijn zowel water- als olieafstotend en goed bestand tegen bijvoorbeeld hitte of zuren. Ze voorkomen hechting van water en van olieachtige vloeistoffen aan het behandelde oppervlak. PFAS mogen nog steeds worden geproduceerd en toegepast.

Eigenschappen van deze stoffen: persistent (slecht afbreekbaar), bio-accumulatief (ze hopen zich op in de voedselketen) en toxisch (waarschijnlijk kankerverwekkend). Bovendien zijn ze mobiel, wat betekent dat ze zich niet (volledig) hechten aan gronddeeltjes, maar met het grondwater door de bodem bewegen.

De tijdelijke norm voor PFAS in grond, die is gepubliceerd op 8 juli 2019, is voor Landbouw/Natuur gelijkgesteld aan de detectiegrens. De tijdelijke norm Wonen is hoger en gelijk aan Industrie.

Verplicht onderzoeken op PFAS

PFAS werden tot nu toe bijna nooit meegenomen in bodemonderzoeken, alleen als daar specifieke aanleiding, lees verdenking, voor was. De stoffen zijn ook niet meegenomen in onze bodemkwaliteitskaart (BKK).

Sinds de publicatie van de tijdelijke normen van PFAS op 8 juli wordt in alle onderzoeken en partijkeuringen PFAS meegenomen.

Bij grondverzet moet de kwaliteit van de toe te passen grond bekend zijn en getoetst worden aan zowel de functie als de bodemkwaliteit van de ontvangende locatie.

Dit betekent dat te ontgraven en her te gebruiken grond moet worden onderzocht op PFAS. En waar nodig ook de ontvangstlocatie.

Tot 1 oktober 2019 gold een overgangstermijn. Tot deze datum mocht, in onverdachte situaties, gebruik gemaakt worden van onderzoeken, partijkeuringen en bodemkwaliteitskaarten van voor 8 juli, waarin PFAS nog niet in opgenomen was.

Uitzondering op de onderzoeks- en toetsplicht vormt de 'tijdelijke uitname', die ruimte biedt om grond of baggerspecie zonder bewerking op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde condities opnieuw in dezelfde toepassing terug te brengen. Het 'Handvat tijdelijke uitname van grond en baggerspecie', opgesteld door het Implementatieteam Bbk, werkgroep G&B, en op 7 juli 2010 gepubliceerd door het Agentschap NL, biedt hiervoor de kaders. Hiermee kan veel grond binnen het project van herkomst zonder aanvullend onderzoek hergebruikt worden.

Werken aan een oplossing

Vanuit het Rijk wordt gewerkt aan een tijdelijke, landelijke achtergrondwaarde. Hiermee wordt de strenge norm versoepeld voor toepassingen van grond op plaatsen waar de achtergrondwaarde als toepassingseis geldt. Dit is in vrijwel heel Lelystad het geval.

Inmiddels is onderzoek naar de aanwezigheid van PFAS in de bodem in Flevoland opgestart. Hiermee stellen we vast wat de werkelijke achtergrondwaarde in ons beheergebied is. De resultaten zullen we verwerken in de BKK.

Afhankelijk van de uitkomsten zullen we voor PFAS Lokale Maximale Waarden moeten voorstellen. Dit betekent een aanpassing van de Nota bodembeheer. Normaliter zou deze door de raad moeten worden vastgesteld. Om het grondverzet zo snel mogelijk vlot te kunnen trekken heeft de minister de vaststellingsprocedure ingekort: het college mag het beleid met betrekking tot PFAS vaststellen met inspraak achteraf.

We verwachten dat vaststelling in januari of februari 2020 plaats kan vinden.

Het bodembeleid na aanpassing maakt veel vrij grondverzet mogelijk

We hebben op dit moment nauwelijks analyseresultaten van PFAS in de bodem. Onderzoek is inmiddels opgestart.

De gegevens die we tot nu toe van Lelystad en elders in Flevoland hebben liggen allemaal ruim onder de norm voor toepassingskwaliteit Wonen/Industrie. De meeste waarnemingen liggen wel boven de norm voor Landbouw/Natuur.

We hebben geen locaties waar deze stoffen werden geproduceerd en, voor zover bekend, ook geen locaties waar ze op grote schaal werden verwerkt.

De route waarlangs PFAS in de bodem van Lelystad terecht gekomen kan zijn is door de lucht en door het oppervlaktewater. Als het in de bodem zit kan het zich verspreiden via het grondwater.

Gezien deze routes verwachten we een gelijkmatig achtergrondniveau over de hele gemeente (en provincie). Dit niveau zal boven de detectiegrens, de toepassingsnorm voor Landbouw/Natuur uit het THK, liggen, maar ruim onder de norm voor toepassingskwaliteit Wonen/Industrie.

De analyseresultaten zullen worden verwerkt in de bodemkwaliteitskaart en in het voorstel voor Lokale Maximale Waarden.

De bodemkwaliteitskaart is een feitelijke weergave van de achtergrondkwaliteit, weergegeven op de ontgravingskaart en de weergave van de eis aan de toepassingskwaliteit. De eis aan de toepassingskwaliteit is de strengste van de achtergrondkwaliteit en de functieklasse, tenzij er Lokale Maximale Waarden gelden, dan is dat de norm.

De staatssecretaris geeft in het handelingskader PFAS een restrictie aan het vaststellen van Lokale Maximale Waarden voor PFAS. Omdat de impact en het risico van de stoffen nog door RIVM worden onderzocht vindt zij het van belang dat Lokale Maximale Waarden voor PFAS de in het handelingskader opgenomen maximum voor toepassingskwaliteit Wonen/Industrie niet overschrijden. De waarden in Lelystad (en Flevoland) zullen hier waarschijnlijk ruim onder blijven.

Zoals eerder aangegeven verwachten we over heel Lelystad en heel Flevoland een gelijkmatig verdeelde, licht verhoogde waarde voor PFAS. Dat betekent dat de concentratie overal ongeveer gelijk is en dat er geen bezwaar is tegen het verplaatsen van grond binnen het gebied.

Voor het vast te stellen beleid betekent dit dat de nieuwe bodemkwaliteitskaart en de Lokale Maximale Waarden zeer veel vrij grondverzet van onverdachte locaties mogelijk zullen maken.